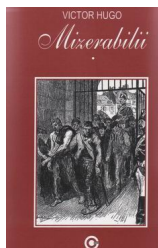

Frumosul – cauza și scopul existenței pilduitoare

Scris de George Petrovai

Duminică, 25 Martie 2012 09:22 - Ultima actualizare Sâmbătă, 24 Martie 2012 15:24

În romanul *Mizerabilii*, Victor Hugo este de părere cum că “Frumosul este la fel de necesar ca și utilul. Ba chiar mai mult!” Dar cel mai mult frumosul artistic te învâluie și te înaripează atunci când asculți muzica lui Mozart, căci muzica mozartiană întruchipează sublimul, adică fragmentul interminabil al gingășiei și armoniei divine (armonia, susține Balzac, este “poezia infinitului”), după coborârea lor la nivel uman. Și atunci nu poți să nu le dai dreptate acelor aleși care susțin că muzica este cea mai pură dintre arte...

Prin urmare, viața omului ar deveni cu mult mai grea în absența frumosului, care neconținut i se revelează și-l încântă cu infinitele lui nuanțe: de la gingășia florilor, cripitul păsărelor și gânguritul copilașului, până la măreția etern neliniștită a mării, la grandoarea amețitoare a piscurilor și la sublimul adâncurilor înstelate ale cerului de vară. Fără frumusețe poate că viața ar deveni chiar un nonsens. Nici nu e cu putință altminteri, dacă avem în vedere faptul că frumosul, dimpreună cu binele, adevărul, dreptatea, libertatea și sacrul reprezintă coordonatele fundamentale pe care se mișcă existența umană cu vocația atotumanului, ipostaziată în demnitate și noblețe sufletească.

La grecii antici frumosul avea o prețuire de prim rang, astfel că uniunea sa cu binele în interiorul *kalokaghatonului* reprezenta idealul uman suprem, perpetuă aspirație ce s-a concretizat în inestimabile câștiguri pe linia perfecționării omului clasic, a omului în general și a creațiilor sale.

În primele secole ale creștinismului, Plotin a ridicat Frumosul la rangul de atribut suprem al existenței, Frumosul absolut fiind identificat de acest gânditor neoplatonician cu Unul, adică cu Dumnezeu. Nu putem decât să fim de acord cu Plotin, dacă avem în vedere două argumente forte:

1. Marea diversitate a frumosului în lumea accesibilă și în cea inaccesibilă omului, practic infinita sa diversitate (apanaj al Absolutului) ;

Frumosul – cauza și scopul existenței pilduitoare

Scris de George Petrovai

Duminică, 25 Martie 2012 09:22 - Ultima actualizare Sâmbătă, 24 Martie 2012 15:24

2. În perioada preadamică – perioada supratemporală a edenismului originar, Marele Arhitect instaurase o ordine perfectă, cu un bine omniprezent și o armonie de nimeni tulburată, căci răul încă nu-și anunțase izvodirea degradantă prin degradarea binelui mușcat de mândrie, mai apoi de neascultare.

Iată, așadar, două din atributele frumosului – ordinea și armonia, care din perspectivă cosmică realizează în om saltul kirkegaardian de pe planul estetic (sentimente de uimire și uluială) pe cel etico-religios (sentimente de adorare și închinare).

Frumosul natural, ce se revelează omului sub chipul frumosului sensibil (adresat simțurilor sale), este departe de a fi uniform, mereu plăcut și lesne detectabil. Da, este o nespusă desfătare să privești tremurul gingaș al unei boabe de rouă străpunsă de lumina dimineții, să urmărești zborul grațios al unei libelule ori cel planat-maiestuos al unui șoim, să ascuți freamățul odihnitor al unei păduri de brad și șopotul mângâietor-adormitor al unui pârâiaș ce-și șerpuiește neastâmpărul în apropiere, să admiri cocoșele încărunțite de zăpezi ale unor culmi prăpăstioase, ori să asiești de pe malul mării la eterna ei frământare care-ți transmite dorul răscolitor după ceva mai presus de vrerea umană.

Dar grandoarea naturii este asemeni unui lanus: din depărtare își arată fața ispititoare a măreției dureros-inaccesibilă, din apropiere își arată fața încruntată a măreției în dezlănțuirea ei nepăsătoare vizavi de om și nedemnele lui judecăți estetice. Căci cui îi pasă de o biată muscă nesocotită, prinsă fără putință de scăpare în plasa mortală a păianjenului?!...Suntem aidoma șoimului care este legat cu sfoară de mâna dresorului. Iar atunci când Îmblânzitorul este sătul de joc, pur și simplu îi trage șoimului gluga peste ochi, pentru a nu vedea nimic din ce se petrece în jurul lui. Când i se va lua șoimului gluga de pe ochi, și când acesta va fi considerat vrednic să zboare liber, spre zări tot mai înalte și mai ademenitoare, se întreabă seducătorul scriitor suedez P.Lagerkvist în romanul său *Piticul*?!...

Iată dar că frumosul reconfortant și tonifiant ascunde în sinele său tănuit primejdii de moarte, ce vizează contracararea agresiunii nechibzuinței și a trufașei cutezanțe umane, așa cum frumusețea unei feline ascunde în agilitatea fremătătoare a mușchilor atacul mortal asupra prăzii. Apoi că frumusețea unui colț de natură este în inseparabilă legătură cu anumite elemente care alimentează percepția: starea sufletească a individului, intensitatea luminii, unghiul din care se privește sau ascultă ș.a.m.d. Astfel, pentru un dezamăgit în dragoste, cel mai fermecător peisaj va apare fad și plictisitor; toamna târzie – anotimp al umezelii asociată cu clarobscurul, face ca totul să pară trist și mohorât, chiar și ceea ce, nu cu mult timp în urmă, în zile încărcate de lumină părea seducător de frumos; în fine, ochiul exersat al pictorului va alege întotdeauna unghiul cel mai prielnic pentru a reda bogăția culorilor în jocul debordant al luminii,

Frumosul – cauza și scopul existenței pilduitoare

Scris de George Petrovai

Duminică, 25 Martie 2012 09:22 - Ultima actualizare Sâmbătă, 24 Martie 2012 15:24

iar urechea muzicianului va sesiza acordurile fine ale naturii (muzica sferelor) în trilurile păsărelelor, foșnetul frunzelor și clipocitul apelor.

Prin urmare, natura în întregul ei neschilodit de intervenția brutală a omului, rămâne singura sursă nepuizabilă de inspirație întru redarea frumosului artistic, un frumos transfigurat și încălzit la flacăra vie a sentimentelor artistului, chiar dacă în momentul de față asistăm la asaltul vijelios al esteticii generată cu ajutorul calculatorului. Dar este doar o estetică intelectual-artificială și eminentemente tehnică, ce se bazează în exclusivitate pe pe suplețea programelor judicios alcătuite în vederea plăsmuirii unor piese muzicale ori a unor picturi. Un alt gen de estetică intelectuală este cea onirico-labirintică, precum și cea antirealistă (literatura științifico-fantastică, de pildă). Spun estetică, întrucât acest concept are o sferă mai largă decât frumosul. În noțiunea de estetic intră atât frumosul cu toate categoriile pozitive: de la frumusețea și grațios până la monumental, grandios, sublim și perfect (frumosul este deseori asociat cu perfecțiunea), cât și urâtul cu categoriile sale negative pentru bucuria plăcerii: urâțul, antipatic, asimetric, dizgrațios, dezgustător, grotesc, hidos etc.

Un mare merit în dezvoltarea esteticii contemporane, anterior teoretizărilor lui Rosencranz, l-a avut celebrul pictor, sculptor și gravor olandez Hieronymus Bosch, cu predilecția sa prolifică arătată hidosului și grotescului, adică fantasticului cu rânjet satanic. Nici titanii Renașterii, ca de pildă Leonardo da Vinci, nu au fost străini de exerciții, schițe și desene pe această temă... De subliniat faptul că literatura tuturor timpurilor și popoarelor a fost intens preocupată de prezentarea anormalului, dizgrațiosului, dezgustătorului și monstruosului, adică de înfățișarea urâtului fizic și sufletesc, smuls de fantezie din adâncurile fără fund ale fantasticului, și în majoritatea cazurilor asociat cu răul (însuși Satana este de regulă imaginat și înfățișat slut sau măcar cu infirmități): de la mitologia greacă (ciclopi, vrăjitoare, hidre, minotaur etc.) la basmele românilor (zmei, balauri, zgripturoaice, vârcolaci), de la ginii și aparițiile de coșmar (înfricoșătoarea pasăre rokh) din *Cartea celor o mie și una de nopți* la veșnicia umbrelor plăsmuite de divinul Dante, la Richard al III-lea al lui Shakespeare, la hoții și prostituatele lui François Villon, mai apoi la ocnașii, criminalii și demonii din subteranele lui Dostoievski și, desigur, la bubele, mucegaiul și noroiul din care al nostru Tudor Arghezi a iscat

“frumuseți și prețuri noi”.

...Și atunci ce este frumosul? Este grația divinului ce-și pune amprenta eternității pe fruntea prezentului; este zborul sufletelor însetate de lumină, deasupra abisurilor și tenebrelor istoriei; este testamentul omenirii pecetluit cu sângele Mântuitorului; este sublimul tablou nicidecum încheiat al inimilor sfâșiate de iubire; este vioara nevinovăției pe care alunecă arcușul din lumina începutului; este eterna odă a bucuriei că trăim și că nu vom lăsa să se stingă torța vieții pe această planetă spălată cu lacrimile suferințelor și căințelor, dar și cu cele ale preaplinului bucuriei și fericirii de-a iubi, lupta și izbândi.

Frumosul – cauza și scopul existenței pilduitoare

Scris de George Petrovai

Duminică, 25 Martie 2012 09:22 - Ultima actualizare Sâmbătă, 24 Martie 2012 15:24

Frumosul autentic acționează cu aceeași forță generoasă și înnobilitoare asupra sufletelor căutătoare de Absolut, fie că sunt spirite elevate, fie că sunt mai puțin cultivate. Căci Frumosul este omnipotent și omniprezent, este un tot inepuizabil cu vocația panteismului sensibilizator, este asemeni luminii și căldurii soarelui, care se distribuie fără alegere peste cei buni și peste cei răi. Pe scurt, Frumosul este splendida comoară pusă de creator în slujba condiției umane, aflată în competiție cu sine însăși întru atingerea desăvârșirii, care comoară îmbogățește pe cel ce o acceptă, iar ei nu--și știrbește cu nimic splendoarea integrității. Iată de ce oamenii care se lasă călăuziți de Frumos devin din buni mai buni, din săraci – posesorii unor bogății spirituale nepieritoare, din nefericiții efemerului – fericiții transumanului vizitat de Absolut.

AUTOR: George Petrovai

www.sighet-online.ro